

MOTİVASYONEL İKLİM VE HEDEF BAĞLILIĞININ ANTRENÖR SPORCU İLİŞKİSİNE ETKİSİ

Elif Aydın¹

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, motivasyonel iklim ve hedef bağlılığının antrenör sporcu ilişkisine olan etkisini incelemektir. Çalışmaya 2018-2019 futbol sezonunda Trabzon 1. Amatör kümede yer alan takımlarda aktif olarak futbol oynayan 160 futbolcu rassal (rastgele) seçimle belirlenmiş olup, gönüllü olarak katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında, Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilen Ekenci ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan “Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği” Walling, Duda ve Chi (1993) tarafından geliştirilen Türkçeye uyarlaması Toros (2001) tarafından yapılan “sporda algılanan motivasyonel iklim ölçeği” ve hedef bağlılığını belirlemek için Hollenbeck ile Williams Klein (1989) tarafından geliştirilen, Şenel ve Yıldız (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Hedef Bağlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Sporcuların ölçek maddelerine verdikleri cevaplar SPSS 25.00 lisanslı paket programı kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırmanın nicel aşamasındaki anket verilerinin çözümlenmesinde istatistiksel yöntem olarak, Çoklu Regresyon analizi, Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı tekniği analizinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, sporcuların antrenör-sporcu ilişki alt boyutu olan karşılıklı anlayış ve ortak hedef doğrultusunda iletişim sağlayabilme ile hedefe bağlılık düzeyleri ve motivasyonel iklim alt boyutu olan performans durumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise antrenör-sporcu ilişkisini motivasyonel iklim alt boyutu olan ustalık (%21.9) durumu negatif yönde yordarken, hedefe bağlılık ve motivasyonel iklim alt boyutu olan performans (%25.6) durumu pozitif yönde yordamaktadır. En büyük yordayıcısı ise hedefe bağlılık (%44.1) olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Futbolcu, Motivasyonel İklim, Hedefe Bağlılık.

THE EFFECT OF MOTIVATIONAL CLIMATE AND TARGET DEPENDENCE ON THE TRAINER-SPORTER RELATIONSHIP

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the effect of motivational climate and target commitment on the relationship between trainer and athletes. In the study, 160 footballers who actively play football in the teams in the 1st Amateur Cluster in 2018-2019 football season were randomly selected and randomly answered the questions. In the collection of research data, İliş Trainer-Athlete Relationship Scale yapılan, which was developed by Jowett and Ntoumanis (2004) by Yücel et al. The perceived motivational climate scale in sports ”and the“ Target Commitment Scale Hol developed by Şenel and Yıldız (2016), developed by Hollenbeck and Williams Klein (1989), were used to determine target commitment. The responses of the athletes to the scale items were calculated by using SPSS 25.00 licensed package program. Multiple regression analysis and Pearson product multiplication correlation coefficient technique were used as statistical methods in the analysis of the survey data in the quantitative stage of the research.

According to the results of the research, it is found that there is a positive relationship between the level of commitment to the goal and the performance status which is the sub-dimension of motivational climate. As a result of the regression analysis, mastery (21.9%), which is the motivational climate sub-dimension, negatively predicts the trainer-athlete relationship, while performance (25.6%), which is the motivational climate sub-dimension, predicts positively. The greatest predictor of the study was commitment (44.1%).

Keywords: Coach, footballer, Motivational Climate, Commitment to Goal.

GİRİŞ

Tüm toplumlarda görülen, yöneten ve yönetilen ayrımı, insanların toplu olarak yaşamaya başladıklarından bu yana ortaya çıkmıştır. İnsanların belirli amaç ve hedeflere ulaşmak için ortaya koydukları fikir farklılıkları işbirliği içinde çalışma mecburiyetleri ve çalışma sonucunda ortaya çıkan işbölümü ve uzmanlaşmanın artması yöneten ve yönetilen ayrımına sebep olan etkenler arasındadır. Bu ve benzeri etkenler sonucunda insanlar arasında meydana gelen karşılıklı etkileme, güç ve mücadele ilişkileri yönetici ve antrenörlük gibi kavramların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sporcularla devamlı beraber olan ve sporcuları tanıyan ve ihtiyaçlarını karşılayan kişiye antrenör denir. Antrenör, spor kulüplerinde sporcuların performans ve başarısını artırmak için çalışan takımın başarısı için ileriye dönük stratejiler geliştiren ve planlayan, ortaya koydukları hedeflere ulaşabilmek için kendine özgü yöntemler kullanan mimardır (Çalışkan, 2001). Başka bir tanımda antrenör, spora devam eden bireylerin zihinsel, psikolojik, fizyolojik, fiziksel ve sosyal becerilerinin gelişmesini sağlayan özel eğitim almış bireydir. Antrenman ve antrenör kavramları lisanslı sporcular üzerine yapılan bir araştırmaya göre sportif başarıyı pozitif yönde artıran etmenler arasındadır (Sunay ve Saracaloğlu, 2003).

Spor ortamında sporcunun lideri antrenördür. Sporcuların beslenmesinden uyku düzenine takım içindeki iletişim ve ilişkilere, sporcuların müsabaka öncesi ve sonrası tutum ve davranışlarına kadar ilgilenmek zorunda olan antrenördür. Antrenörün sporcuları ile iletişimlerini kuvvetlendirmenin ilk aşaması sporcularını iyi tanması ve anlamasıdır. Kendini doğru ifade eden antrenörün sözlü-sözsüz mesajları ise sporcusu tarafından doğru anlaşılma ihtimali artacaktır. Karşılıklı saygı, sevgi ve güven ortamında antrenör-sporcu ilişkisi de sporda başarının artmasına katkı sağlayacaktır. Antrenör-sporcu ilişkisi geliştikçe karşılıklı olumlu etkileşim artmakta ve sporcudan antrenörüne, antrenöründen de sporcuya olumlu akış gerçekleşmektedir (Güllü, 2018). Antrenör-sporcu ilişkisi, antrenörünün sporcusu ile birbirlerinin davranış duygu ve düşüncelerini karşılıklı olarak etkilemelerini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır (Avcı ve ark, 2018). Sporcu kazanabilmek için antrenörün yardımına ihtiyaç duyar ve antrenör sporcunun performansını doğrudan etkileyerek sporcusunun en iyi performansı sağlama için çaba gösterir (Alper, 1998). Antrenörlerin vazifesi; sadece sporcuları çalıştırması, onlardan başarılı olmaları için beklenti içerisine girmesi ve çeşitli hareketler göstermesi değil, sporcuların değerli olduklarını hissettirme iyi bir kişilik özelliğine sahip olma ve her türlü problemler karşısında sporcusunun yanında olmasıdır (Güzel, 2008).

Antrenörlerin, sporculara saygılı ve güven verici davranış modelleri sergilemeleri sporcuların takım içinde karşılıklı iletişim, uyum saygı ve güven verici tavırlar içine girmeleri, takımın performansını arttırdığı gibi takımın bir bütün olarak oynamasını ve istedikleri hedeflerini gerçekleştirmelerini kolaylaştıracaktır (Gülşen, 2008). Yapılan çalışmalar, sporcuların aynı miktarda çetin bir hedefi olduğunda, hedefe bağlı kişilerin diğerlerine göre daha yüksek performans gösterdiklerini belirterek, hedef bağlılığının önemini ortaya koymuştur (Şenel ve Yıldız, 2016). Hedef zorluğu ile performans arasındaki ilişkinin sağlanması hedef bağlılığının başlıca sonucudur (Klein ve arkadaşları, 1999). Yapılan araştırmalar her yaş grubu sporcularının performans kapasitesini yükseltmek için hedefler koyduğunu, hedef koyarak yapılan çalışmaların performans artırma yolunda önemli bir strateji olduğu sonucunu ortaya koymuştur (Horn, 2008).

Sporcuların hedef yönelimlerini açıklamada temel bir unsur antrenörlerin güdüleme biçimlerini ele alan algılanan motivasyonel iklim kavramıdır (Papaioannou, 1994). Yönerge biçimleri, yarışma seviyesi, takım kültürüne etki eden önemli kişiler gibi çeşitli özellikler motivasyonel iklim içerisinde yer alır. Antrenman ortamının nasıl algılandığı ile açıklanan motivasyonel iklim iki farklı şekilde spor ortamında vardır. İlki antrenman yapmayı destekleyen ve sporcuların beceri gelişimini içeren ustalık iklimi diğeri ise yıldız olmayı, rakibini yenmeyi güçlendiren, rakibin yaptıklarına ve yeteneklerine odaklanmayı kolaylaştıran performans iklimidir (Roberts, 1996). Sage ve Kavussanu, (2007) ustalık iklimini, sporcuların sosyal sorumluluğunun artırılması ve yaşam boyu becerilerinin geliştirilmesi ve dirençlerinin korunması olarak, performans iklimini ise sporcuların doyum duygusunu kolaylaştırdığını takım arkadaşları ve rakiplerine karşı üstünlük elde etme özelliklerinden oluştuğunu belirtmişlerdir.

İyi bir performans için doğru antrenman metotları ile birlikte futbolcuların psikolojik süreçlerinin iyi yönetilmesi (Raglin, 2001; Bayraktar ve Kurtoğlu, 2009) ve onların kişilik özellikleri (Erdoğan ve Kocaekşi, 2015) futbol takımının başarıya ulaşmasında bir bütünün parçaları olarak düşünülmelidir. Futbolcuların, takım amaçlarını ve hedeflerini gerçekleştirmeleri onların performans ve başarılarını artırmada etkili olduğu gibi mesleğinde uzman, her zaman olumlu görüşe sahip iyi iletişim kuran ve uyumlu antrenör modelinin, antrenör futbolcu ilişkisini kuvvetlendireceği ve sporcuların motivasyonunu olumlu yönde etkileyerek, spor ortamındaki motivasyonel iklim algılarını geliştirilmenin hedeflendiği, sağlıklı bir antrenör-sporcu ilişki sürecinin ve takım içerisinde bir bütün oluşturmada hedef bağlılığın sporda başarıya ulaşma yönünde önemli kriterlerden biri olduğu, üzerinde durulması gereken

konular olarak önemle ele almayı zorunlu kılmıştır. Buna göre antrenör futbolcu ilişkisinin, motivasyonel iklim ve hedef bağlılığı konularının ele alınmasının ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında araştırma sonuçlarının futbolcular, antrenörler, aileler ve beden eğitimi öğretmenlerine fayda sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın bu konudaki eksikliği gidererek alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde, değişik gruplar arasındaki karşılaştırmaların yapılmasında ve elde edilen sonuçların genelleştirilmesinde nicel araştırmaların yapılması çok daha avantajlıdır (Büyüköztürk, 2008). Çalışmada nicel araştırma modellerinden olan ilişkisel tarama modeline yer verilmiştir. İlişkisel araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinin yanı sıra yordama yapmaya da imkân verir. Yordayıcı ilişkisel araştırmalarda amaç; değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek ve bağımsız değişkenlerden yola çıkarak bağımlı değişkeni açıklamaya çalışmaktır (Balcı, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2018-2019 futbol sezonunda Trabzon 1. Amatör kümede yer alan toplam 20 takımın futbolcuları (380), örneklemini ise çalışmamıza gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve rassal (rastgele) seçimle belirlenen toplam 160 futbolcu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Sporcu-antrenör ilişki ölçeği; Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından antrenör ile sporcu arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Jowett ve Ntoumanis'in özgün ölçeğinde 3 faktörlü bir yapı altında 22 madde yer almaktadır. Ölçeğin faktörleri uyumlu çalışma, karşılıklı anlayış ve ortak hedef doğrultusunda iletişim sağlayabilme, yakınlık ve güven duygusu adlarını taşımaktadır. Ölçeği yanıtlayan bireyler her bir maddeye katılma düzeylerini 7'li Likert tipi bir derecelendirme cetveli üzerinde işaretlemektedirler. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı alt boyutlarda sırasıyla $\alpha=.80$, $\alpha=.78$, $\alpha=.85$ arasında bulunmuştur. Jowett ve Ntoumanis ölçeğinin Türkçeye çeviri ve uyarlaması ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Ekenci ve arkadaşları (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma Türkiye'de güreş sporcularına araştırmacılar tarafından uygulanarak geçerliliği ve güvenilirliği test edilip, soru analizi ve faktör analizi yardımıyla aykırı sorular çıkarılarak 19 maddelik son halini almıştır. . Elde edilen faktör yüklerinin 0.51 ile 0.85 arasında değerler aldığı hesaplanmıştır. Faktörlere

göre Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı üç boyut için sırasıyla 0.97, 0.94, 0.93 değerlerinde güvenilir bulunmuştur.

Hedef Bağlılığı Ölçeği (HBÖ); Hollenbeck ile Williams Klein (1989) tarafından 9 madde olarak geliştirilen ölçek daha sonra Klein Wesson, Hollenbeck, Wright ve DeShon (2001) tarafından yeniden 5 madde olarak düzenleyerek Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.74 olarak tespit etmişlerdir. Hedefler ve davranış arasındaki bağlantının temel bir moderatörü olan hedef bağlılığı geçerli bir ölçüme sahip olması gerekli ve önemli görülmektedir. Tek boyutlu bir yapıya dönüştürülen beş maddelik ölçeğin bireylerin bir hedefe ulaşma kararlılıklarının sağlam ve yaygınlaşabilir olması ölçeğin önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir. Hollenbeck ile Williams Klein ölçeğinin Şenel ve Yıldız (2016) tarafından Türkçeye uyarlanarak spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde üç hafta aralıkla 30 öğrenciye uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğe ilişkin Alpha değerinin 0.74 olduğu tespit edilmiştir.

Sporda Algılanan Motivasyonel İklim ölçeği; Walling, Duda ve Chi (1993) tarafından bireylerin Sporda motivasyonel iklim algılarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Performans ve ustalık olmak üzere 2 boyut olan ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin seçenekleri 5'li likert formundadır. Walling ve ark. (1993), ölçeğin iç tutarlılık katsayılarını. 73 ve. 84 (performans iklimi) ve. 80 ve. 81 (ustalık iklimi) olarak tespit etmişlerdir. Walling, Duda ve Chi ölçeğinin Türkçeye uyarlanması Toros (2001), tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, ustalık ve performans iklimi faktörlerinin ölçeğin genel varyansının %51'ini açıkladığı, ölçeğin iç tutarlılığının ustalık iklimi için .84; performans iklimi için .90 olduğu ve üç haftalık test-tekrar test güvenilirliğinin ustalık iklimi için .66, performans iklimi için .74 olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Elde edilen verilerin istatistiksel işlemleri SPSS 21.0 paket program aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel olarak; Çoklu Regresyon Analizi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım varsayımını sağlayıp sağlamadıklarını test etmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Sporcuların “Sporda Algılanan Motivasyonel İklim Ölçeği”, “Hedef Bağlılık Ölçeği” ve “Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeği”nden aldıkları puanların çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ve +1 aralığında olduğu tespit edilmiş ve verilerin normal dağıldığı gözlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

BULGULAR

Futbolcuların, antrenörleri ile ilişkilerinin motivasyonel iklim ve hedef bağlılığı düzeyleri arasındaki ilişkileri ve motivasyonel iklim, hedef bağlılığının antrenör-sporcu ilişkisini ne ölçüde yordadığı ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Antrenör-Sporcu İlişkisi, Motivasyonel İklim ve Hedef Bağlılık Arasındaki İlişki

Alt boyutlar	1	2	3	4	5	6
1. Hedef bağlılık	1					
2. Uyumlu çalışma	.03	1				
3. Karşılıklı iletişim	.24**	.11	1			
4. Yakınlık-güven duygusu	.04	-.11	.03	1		
5. Uсталık	-.02	-.12	-.05	-.07	1	
6. Performans	.09	.02	.28**	.03	-.03	1

p<.01**

Tablo 1'e göre sporcuların motivasyonel iklim, hedef bağlılık ve antrenör-sporcu ilişki düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, karşılıklı iletişim ile hedef bağlılık ($r = .24^{**}$) ve karşılıklı iletişim ile performans ($r = .28^{**}$) alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Diğer alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 2. Hedef Bağlılığı ve Motivasyonel İklim İle Antrenör-Sporcu İlişkisinin Yordama Düzeyi

Değişkenler	β	Standart Hata	B	t	p
Sabit	81.113	6.086		13.328	.000
Hedef bağlılık	.441	.210	.162	2.101	.037
Uсталık	-.219	.124	-.135	-1.758	.081
Performans	.256	.112	.176	2.282	.024

$R = .287^a$ $R^2 = .083$ $F = 4.683$ $p = .004^b$

Tablo 2, incelendiğinde antrenör-sporcu ilişkisinin sporcularda hedef bağlılık ve motivasyonel iklimi yordama düzeyi denklemleri anlamlıdır. Hedef bağlılık, ustalık ve performans alt boyutları antrenör-sporcu ilişkisini % 8.3 yordamaktadır ($R = .287$; $R^2 = .083$; $F(3,156) = 4.683$, $p < .001$). Yapılan regresyon analizi sonucunda, antrenör-sporcu ilişkisini ustalık (%21.9) negatif yönde yordarken, hedef bağlılık (%44.1) ve performans (%25.6) düzeyini pozitif yönde yordamaktadır; en büyük yordayıcısı ise hedefe bağlılıktır.

TARTIŞMA

Bu bölümde, amatör futbolcuların motivasyonel iklim, hedef bağlılık ve antrenör-sporcu ilişki düzeyleri ile ilgili istatistiksel ve tematik analizler sonucu elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca amatör futbolcuların motivasyonel iklim, hedef bağlılığı ve antrenör-sporcu arasındaki ilişkiler ve motivasyonel iklim, hedef bağlılığının antrenör-sporcu ilişkisini ne ölçüde yordadığı ile ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Buna göre;

Yapılan analiz sonucuna göre, amatör futbolcuların motivasyonel iklim, hedef bağlılık ve antrenör-sporcu ilişki düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, karşılıklı iletişim ile hedef bağlılık ve karşılıklı iletişim ile performans alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre antrenör futbolcu ilişkisinde karşılıklı iletişim ve anlayış faktörünün performansı olumlu yönde etkilediği ve hedefe bağlılık kavramının sporcuların başarısını ve yeteneklerini arttırdığı görüşü savunulabilir. Konter (2006) yaptığı çalışmasında sporda performansın bir bütün olduğunu, sosyal yaşamın düzenlenmesinin, psikolojik hazırlığın sporda yüksek performans ve başarı seviyesini arttırdığını belirtmiştir. Bundan dolayı antrenörlerin psikolojik sorunları ortadan kaldırma yollarını araştırarak sporda performansın yükseltilmesi için çalışmalar yapmalıdırlar (Nacar vd., 2011). Sporcuların performanslarının artırılmasında antrenörlerin etkisi büyüktür (Alper, 1998). Antrenörün karşılıklı iletişim ve anlayış içerisinde sporculara pozitif yaklaşımı, sporcuların kendilerine değer vererek antrenörlerine karşı daha güvenli yaklaşımlarını sağlar (Konter, 2004). Motivasyon, sporcuların spordaki başarısının anahtar elementi olarak görülür” (Gould, vd. 2002). Bütün zorluklara karşın, futbolcuların, devam etme nedenleri düşünüldüğünde, bunun sebebinin motivasyonun gücü ve şiddetiyle gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Bu nedenle futbolcuların, antrenörleriyle karşılıklı iletişim ve güven duygusunda herhangi bir aksaklık meydana getirilmeden, hedeflerini ve performanslarını artırma yoluna gidilmelidir. Böylece futbolcuların branşlarında başarılı olmak, ünlü olmak gibi beklentilerini gerçekleştirmeleri sağlanmalıdır. Dolayısıyla antrenör futbolcu ilişkisinde karşılıklı iletişim performans ve hedefe bağlılık düzeylerinin birbiri ile ilişki içerisinde olduğu söylenilebilir.

Yapılan analiz sonucuna göre antrenör-sporcu ilişkisinin sporcularda hedef bağlılık ve motivasyonel iklimi yordama düzeyi anlamlı olarak bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda, antrenör-sporcu ilişkisini ustalık negatif yönde tahmin ederken hedef bağlılık ve performans pozitif yönde tahmin etmektedir; en büyük yordayıcısı ise hedefe bağlılıktır. Elde edilen sonuçlar, hedefe bağlılık düzeyi ve motivasyonel iklim alt boyutlarından olan performans durumu futbolcuların antrenör-sporcu ilişkisini anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Literatürde motivasyonel iklim alt boyutlarına ilişkin yapılan araştırmaların farklı sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. Cumming, Smoll, Smith ve Grossbard, (2007) incelediği araştırmasında basketbolcuların antrenöre karşı olan tutumlarının ustalık iklimi ile pozitif yönde, performans iklimi ile negatif yönde olduğunu bulmuşlardır. Üngör (2009) yaptığı “amatör ve profesyonel futbolcularda hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklim arasındaki ilişki” adlı çalışmasında çeşitli bağımsız değişkenlerle hem amatör futbolcularda

hem de profesyonel futbolcularda görev yönelimi ile ustalık iklimi arasında, ego yönelimi ile performans iklimi arasında güçlü korelasyonlar olduğunu ayrıca amatör futbolcuların performans iklimi ortalamaları profesyonel futbolcularinkinden anlamlı derecede yüksek olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Duda (1998), algılanan motivasyonel iklim değişkenleri ile sporcuların hedef yönelimleri arasında güçlü korelasyonlar elde etmiştir. Motivasyonel iklim, spor ortamının, sporcu üzerindeki etkisini açığa çıkarmaktadır. Bireysel olarak sahip olunan hedef yönelimi, motivasyonel iklim etmenlerinin etkisiyle güçlenmekte, zayıflamakta veya bazen tersine dönebilmektedir (Toros, 2002). Öntürk ve arkadaşları (2018) yaptığı çalışmada Spor yapan katılımcıların, spor yapmayanlar göre hedef bağlılık puan ortalamalarının yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Kelecek, Aşçı, Altıntaş (2010) yaptıkları çalışmada antrenörlerin sporcuları göreve, görevin gerektirdiği beceri ve teknik üstünlüğüne yönlendirmesi, her bireyin performansını yine o bireyin kendi performansı ile kıyaslandığı bir ortamın yaratılması erkek voleybolcuların daha fazla içsel güdülenmelerine, aktiviteyi hareketin gerekliliklerini bilmek, daha çok şey için öğrenmek ve bu öğrendiklerini başarmak için yapmasına, eğlenmesine neden olduğunu tespit etmişlerdir.

Algılanan performans ikliminde önemli olan elde edilen başarı veya kazanılan sayı olduğundan, bu iklimde sayı kazandıkça; sporcular başkalarının onlar hakkında olumlu düşünceleri olduğuna inanacak ve sayı kazandıkça diğerlerinin kendisi hakkında ne düşündüğünü önemseyeceklerdir. Bu bulgu ışığında, antrenman ya da maç ortamlarında elit kadın voleybolculara oyun kalitesinin değil, ortaya konan performansın ve sonucun önemli olduğu, kazanmanın gerekliliği hissettirilirse, sporcular aktivite ile ilgili başkalarının düşündüklerine ve söylediklerine daha çok önem verecekleri söylenebilir. (Kelecek, Aşçı, Altıntaş, 2010).

Motivasyonel iklim ile sporcunun yönelimi aynı yönde olduğunda, iyi bir uyumdan söz edilebilir (Walling, Duda ve Chi, 1993). Bu farklılaşmamış beceri ve çabaya sahip sporcuların antrenman ve müsabakada artan çabaları takım içinde sargınlığı da artırabilir. Artan çaba sonucu daha zorlayıcı görevleri yapma eğilimi ve performanslarını geliştirebileceğine olan inançları takım içinde bir birliktelik sağlayacaktır. Bir sezon boyunca genç erkek basketbolcularda hedef yönelimi ve motivasyonel iklim ilişkisinin farklılık göstermesinin nedeni, takım sporlarında, takımın ve sporcuların başarısını etkileyen grup içi ve grup dışı faktörler olabilir. Takım antrenörlerinin takım içinde bilerek ya da bilmeyerek oluşturduğu motivasyonel iklim bir sezon boyunca farklı sonuçların çıkmasını sağlamış olabilir.

Antrenörlerin takım içi kaynakları dağıtımındaki uygulamaları, başarı ya da başarısızlıklarla ilgili yaklaşımları, takım içi rekabeti teşvik ediyor veya etmiyor olmaları, oyuncuların performansını nasıl değerlendirdikleri, hangi oyuncuların oyuna dahil olacağını belirlemede esas aldıkları kriterler, takım oyuncularını antrenmanlarda hangi esasa göre eşleştirdikleri gibi pek çok davranışı veya kararı takım içerisinde motivasyonel bir iklim oluşturmaktadır. Oluşan bu iklim sporcuların davranışlarına da yansımakta ve hatta davranışlarında kalıcı veya geçici değişiklikler yaratmaktadır. Bu nedendir ki sezon boyunca değişiklik meydana gelmiş olabilir (Toros, 2009).

Güdüsel iklim konusunda geliştirilen ölçekle ilgili olarak çok sayıda araştırma yapılmıştır. Futbolcuların algılanan güdüsel iklimini belirlemek, sporda gelişim ve başarının sürekliliği açısından önemli bir etmen olacaktır. Sporcuların hedefe bağlılıklarının performans üzerindeki etkisi futbolcuların takımda üstün olma güdüsünü daha fazla istediklerini buna bağlı olarak spor ortamında başarının pozitif yönde olduğunu ve antrenörleri ile karşılıklı iletişim ve ortak hedef doğrultusunda hareket etme yönünde ilerledikleri söylenilebilir.

Sonuç olarak, futbolcuların motivasyonel iklim, hedef bağlılık ve antrenör-sporcu ilişki düzeyleri arasındaki, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca hedefe bağlılık düzeyi ve motivasyonel iklim alt boyutlarından olan performans durumu futbolcuların antrenör-sporcu ilişkisini anlamlı düzeyde yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Hedef bağlılığı, algılanan motivasyonel iklim ve antrenör sporcu ilişkisinin spor psikolojisi alanı içerisinde çalışılması önemli görülen konular olmasının yanında ayrıca, futbol antrenörlerinin ve futbolcuların hedeflerini belirlerken spor psikoloji ilke ve kavramlarından faydalanmaları bir gerekliliktir. Çalışma bulgularından yola çıkarak futbolcuların antrenörleriyle ilişkisinin istenilen hedefe ulaşma, performans ve başarı artırma gibi kavramların önemli olduğu düşünüldüğünde yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ve daha ayrıntılı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir. Antrenörlerin, sporcuların performanslarına ilişkin ve kendi yeteneklerine olan inançlarını güçlendirmek için geribildirimler vererek sporcularını cesaretlendirerek motivasyonel iklim ve hedefe bağlılık düzeyleri geliştirebilir. Antrenörlerin gerçekleştirebileceği hedefler belirleyerek rahat ve güvenilir müsabakalar yaratmak futbolculara daha çok uygun fırsatlar sunmak sporcuların motivasyon ve hedefe bağlılıklarını artırdığı söylenilebilir. Bu çalışma alana katkı sağlayarak başarılı ve etkili antrenörlere ipuçları sunabilir. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak olan çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. **Alper, Y.**, (1998). Voleybolda Antrenör-Sporcu İlişkisi ve Voleybolcuların Müsabaka Öncesi Kaygı Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2. **Avcı, K.S., Çepikkurt, F. & Kale, E. K.**, (2018). Examination of The Relationship Between Coach-Athlete Communication Levels and Perceived Motivational Climate For Volleyball Players. *Universal Journal of Educational Research*, 6 (2): 346-353.
3. **Balci, A.**, (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara: Pegem A.
4. **Bayraktar, B. ve Kurtoğlu, M.**, (2009). Sporda Performans, Etkili Faktörler, Değerlendirilmesi ve Artırılması. *Klinik Gelişim*, 22(1), 16-24.
5. **Büyüköztürk, Ş.**, (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
6. **Cumming, S. P., Smoll, F. L., Smith, R. E., & Grossbard, J. R.**, (2007). Is Winning Everything? The Relative Contributions of Motivational Climate and Won-Lost Percentage in Youth Sports. *Journal Of Applied Sport Psychology*, 19(3), 322-336.
7. **Çalışkan G.**, (2001). Liderlik Açısından Antrenör Davranışlarının Sporcu Performansı Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
8. **Duda, J. L.**, (1998). *Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement: Sport Motivation and Perceived Competence*, Morgantown: Fitness International Technology
9. **Ekenci, M.T., Yücel, M.G. ve Ekenci, G.**, (2017). Antrenör-Sporcu İlişkisi Ölçeğinin Türkiye İçin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5,(40),1-13.
10. **Erdoğan, N. ve Kocaekşi, S.**, (2015). Elit Sporcuların Sahip Olması Gereken Psikolojik Özellikler. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 57-64
11. **Gould, D., Dieffenbach, K., Moffett, A.**, (2002), Psychological Characteristics and Their Development of Olympic Champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14, 172-204.
12. **Güllü, S.**, (2018). Sporcuların Antrenör-Sporcu İlişkisi İle Sportmenlik Yönelimleri Üzerine Bir Araştırma. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 190-204.
13. **Gülşen D.**, (2008). Farklı Lig Düzeyinde Oynayan Futbolcuların Oynadıkları Mevkilere, Öğrenim Durumu ve Spor Yaşlarına Göre Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.
14. **Güzel İ.İ.**, (2008). Amatör Sporcuların Antrenörlerinden Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
15. **Hollenbeck, J. R., Williams, C. L., & Klein, H. J.**, (1989). An Empirical Examination of The Antecedents of Commitment To Difficult Goals. *Journal of Applied Psychology*, 74, 18–23.
16. **Horn, T. S.**, (2008). Coaching Effectiveness in The Sport Domain, in: Horn, T.S., ed., *Advances in Sport Psychology*, 3rd edn., Human Kinetics, Champaign, IL, 239-267.
17. **Jowett S, Ntoumanis N.**, (2004). The Coach-Athlete Relationship Questionnaire (CART – Q): Development and İntial Validation. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 14, 245–257.
18. **Keleş, S., Aşçı, F. H., & Altıntaş, A.**, (2010). Elit Erkek ve Kadın Voleybolcuların Algıladıkları Gündüz İklimin, Gündüz Yönelimlerini ve Optimal Performans Duygu Durumlarını Belirlemedeki Rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(4), 35-47.
19. **Klein, H. J., Wesson, M. J., Hollenbeck, J. R. ve Alge, B.J.**, (1999). Goal Commitment and The Goalsetting Process: Conceptual Clarification and Empirical Synthesis. *Journal of Applied Psychology*. 84(6), 885–896.
20. **Konter, E.**, (2004). Antrenörlük ve Takım Psikolojisi, Ankara: Palme Yayıncılık.
21. **Konter E.**, (2006). Spor Psikolojisi El Kitabı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
22. **Nacar, E., İmamoğlu, O., Karahüseyinoğlu, M.F., Açak, M.**, (2011). Hentbolcuların Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Araştırılması. *Journal of New World Sciences Academy*,: 6(1),61
23. **Papaioannou, A.**, (1994). Development of a Questionnaire to Measure Achievement Orientations in Physical Education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 65(1),11-20.
24. **Raglin, J. S.**, (2001). Psychological Factors in Sport Performance. *Sports Medicine*, 31(12), 875-890.
25. **Roberts, G. C. ve Ommundsen, Y.**, (1996). Effect of Goal Orientation on Achievement Beliefs, Cognition and Strategies in Team Sport”, *Scandinavian Journal of Medicine and Sport*, 6, 46-56.
26. **Sage, L., ve Kavussanu, M.**, (2007). The Effects of Goal Involvement on Moral Behavior in an Experimentally Manipulated Competitive Setting. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29, 190-207.
27. **Sunay, H., Saracaloğlu, A. S.**, (2003). Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri ile Spora Yönelen Unsurlar. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1),43-48.

28. Şenel, E. ve Yıldız, M., (2016). Hedef Bağlılığı Ölçeği: Türkçe Uyarlaması, Beden Eğitimi ve Spor Alanında Öğrenim Gören Öğrencilerde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(2), 58-65.
29. Tabachnick, B., ve Fidell, L., (2013). Using Multivariate Statistics (6th International edition cover edn). New Jersey: Sage Publications, Thousand Oaks.
30. Toros, T., (2001). Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Güdusel İklim ve Hedeflerin Özgünlük Güçlük Derecesi Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
31. Toros, T., (2002). Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi, Güdusel (Motivasyonel) İklim ve Yaşam Doyumu. Spor Bilimleri Dergisi, 13(3), 24-36.
32. Toros T., (2009). Genç Erkek Basketbolcularda, Bir Sezon Boyunca Sporcuların Algıladıkları Antrenörlük Davranışı, Hedef Yönelimleri Takım Sarginlığı Algılanan Motivasyonel İklim ve Kolektif Yeterlik İlişkisi. Doktora Tezi Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
33. Üngü G., (2009). Amatör ve Profesyonel Futbolcularda Hedef Yönelimi ve Algılanan Motivasyonel İklim Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sağlık bilimleri enstitüsü.
34. Walling, M. D., Duda, J. L. ve Chi, L., (1993). The Perceived Motivational Climate in Sport Questionnaire: Construct and Predictive Validity, Journal of Sport and Exercise Psychology, 15, 172-183.
35. Öntürk, Y., Bingöl, E., Gürel, A.G., Çağlayan, A., (2018). Üniversitede Görev Yapan İdari Personelin Hedef Bağlılıklarının İncelenmesi. Journal of Social & Humanities Sciences Research 30 (5), 4016-4021.